

Lustracja spółdzielni – zagadnienia wstępne

Podstawy prawne lustracji

- Lustracja została uregulowana przede wszystkim w art. 91-93a ustawy - Prawo spółdzielcze oraz w „Tryb i Zasady Przeprowadzania Lustracji Organizacji Spółdzielczych” (zob. Uchwała nr 10/2020 ZO KRS z dnia 7 lipca 2020 r. w sprawie Trybu i Zasad Przeprowadzania Lustracji Organizacji Spółdzielczych).

Ustawa Prawo spółdzielcze oraz Tryb i Zasady Przeprowadzania Lustracji

- Przepisy pr. sp. definiują cel i procedurę przeprowadzania lustracji, obowiązki i uprawnienia lustratorów, procedurę sporządzania protokołów polustracyjnych, oraz zasady ponoszenia kosztów lustracji.
- Tryb i Zasady Przeprowadzania Lustracji Organizacji Spółdzielczych natomiast określa: 1) cele i rodzaje lustracji organizacji spółdzielczych; 2) tryb i zasady przeprowadzania lustracji oraz dokumentowania jej ustaleń; 3) obowiązki i uprawnienia lustratora oraz spółdzielni w czasie lustracji; 4) tryb i zasady postępowania przy ujawnianiu szkód i czynów noszących znamiona przestępstwa; 5) tryb i zasady postępowania polustracyjnego; 6) tryb i zasady postępowania odwoławczego.

Obowiązek poddawania się lustracji i sankcja przewidziana za nie poddawanie spółdzielni lustracji

- Każda spółdzielnia, a więc zarówno zrzeszona jak i niezrzeszona w związku rewizyjnym, obowiązana jest przynajmniej raz na trzy lata, a w przypadku pozostawania w stanie likwidacji (art. 91 § 1 pr. sp.) corocznie poddać się lustracyjnemu badaniu (lustracja obligatoryjna).
- Jeżeli organ spółdzielni, odpowiednio zarząd, rada nadzorcza albo likwidator wbrew przepisom ustawy: nie poddaje spółdzielni lustracji; nie udziela lub udziela niezgodnych ze stanem faktycznym wyjaśnień lustratorowi, nie dopuszcza go do pełnienia obowiązków lub nie przedkłada stosownych dokumentów; nie udostępnia członkom spółdzielni protokołu lustracji, podlega sankcji w postaci grzywny lub kary ograniczenia wolności (art. 267c pr. sp.).

Lustracja fakultatywna

- Obok lustracji obligatoryjnej wyróżnia się lustrację fakultatywną. Spółdzielnia może wystąpić o jej przeprowadzenie, w zakresie całości lub części jej działalności albo tylko określonych zagadnień, w każdym czasie. Lustracja fakultatywna może być przeprowadzona na żądanie walnego zgromadzenia, rady nadzorczej lub 1/5 członków spółdzielni.

Cel lustracji pełnej

- Zgodnie z art. 91 § 2¹ pr. sp. celem lustracji pełnej jest: 1) sprawdzenie przestrzegania przez spółdzielnię przepisów prawa i postanowień statutu; 2) zbadanie przestrzegania przez spółdzielnię prowadzenia przez nią działalności w interesie ogółu członków; 3) kontrola gospodarności, celowości i rzetelności realizacji przez spółdzielnię jej celów ekonomicznych, socjalnych oraz kulturalnych; 4) wskazywanie członkom na nieprawidłowości w działalności organów spółdzielni; 5) udzielanie organizacyjnej i instruktażowej pomocy w usuwaniu stwierdzonych nieprawidłowości oraz w usprawnieniu działalności spółdzielni.
- Tak zdefiniowany ustawowo cel lustracji oznacza, że lustracja realizowana jest dla organów spółdzielni oraz jej członków. Jej rola polega na ocenie całokształtu działalności spółdzielni i wskazaniu ewentualnie występujących uchybień lub nieprawidłowości w jej działalności. Aczkolwiek głównym jej celem jest usprawnienie działalności spółdzielni, a nie nakładanie na nią kary, ponieważ nie jest ona kontrolą nakazową, wyposażoną w uprawnienia władcze w stosunku do spółdzielni. Lustracja jest badaniem zgodności z określonymi normami działalności spółdzielni o charakterze instruktażowo-doradczym. Z tego tytułu główną jej intencją jest wskazanie możliwości poprawy zaistniałych w spółdzielni okoliczności i uniknięcia ich w przyszłości.
- Regulacja prawna w tym zakresie została tak skonstruowana, aby lustracja była badaniem fachowym, rzetelnym i przyjaznym oraz pomocnym spółdzielni, a lustrator profesjonalnym doradcą udzielającym rady organom spółdzielni i jej członkom w jak najbardziej właściwy i korzystny dla spółdzielni sposób rozwiązać zaistniałe błędy i niedociągnięcia.

Kto przeprowadza lustrację

- Lustrację przeprowadza właściwy związek rewizyjny, w którym spółdzielnia jest zrzeszona. Spółdzielnie niezrzeszone zlecają przeprowadzenie lustracji wybranemu związkowi rewizyjnemu lub Krajowej Radzie Spółdzielczej (art. 91 § 3 pr. sp.). Od tej zasady nie ma wyjątków. Oznacza to, że czynności lustracyjne mogą przeprowadzać lustratorzy wyłącznie z ramienia związków rewizyjnych i Krajowej Rady Spółdzielczej. Obowiązki lustratora może pełnić osoba, która uzyskała uprawnienia lustracyjne wydane przez Krajową Radę Spółdzielczą oraz posiada aktualne szkolenia uzupełniające wiedzę.
- Lustratora wyznacza związek rewizyjny, w którym spółdzielnia jest zrzeszona, a w przypadku spółdzielni niezrzeszonych Krajowa Rada Spółdzielcza lub właściwy związek rewizyjny, któremu zlecono przeprowadzenie lustracji (art. 91 § 4 pr. sp.). Sposób przeprowadzania lustracji (zasady i tryb postępowania) określa Krajowa Rada Spółdzielcza. Podmiot zlecający badanie lustracyjne zawiera z lustratorem umowę cywilnoprawną o przeprowadzenie czynności lustracyjnych oraz wydaje mu upoważnienie do jej przeprowadzenia. Umowa określa w szczególności rodzaj przeprowadzanej lustracji, okres objęty badaniem oraz termin jej trwania.

Kryteria badania lustracyjnego

Badanie lustracyjne prowadzi się biorąc pod uwagę następujące kryteria (§ 2 ust. 2 Trybu i Zasad Przeprowadzania Lustracji Organizacji Spółdzielczych):

- **legalności** - to jest zgodności działania z obowiązującymi przepisami prawa, statutu, regulaminami i uchwałami organów statutowych spółdzielni,
- **gospodarności** - to jest celowego i oszczędnego dysponowania środkami na zasadach rachunku ekonomicznego przy zapewnieniu korzyści członkom spółdzielni oraz wykazywanej należytej dbałości o właściwe zabezpieczenie majątku,
- **rzetelności** - to jest dokumentowania czynności zgodnie ze stanem rzeczywistym.

Zasady ponoszenia kosztów lustracji

- Lustracja ma charakter odpłatny, a jej wycena dokonywana jest zgodnie z zasadami przyjętymi w danym związku rewizyjnym/Krajowej Radzie Spółdzielczej na podstawie zawartej w tym zakresie umowy. Umowa ta zawiera między innymi rodzaj przeprowadzanej lustracji, okres objęty badaniem oraz termin jej trwania, a także ustalony koszt lustracji.

Obowiązki lustratora

- Należy pamiętać, że lustrator obowiązany jest do stałego pogłębiania wiedzy i podnoszenia posiadanych kwalifikacji zawodowych. Szkolenia uzupełniające w tym zakresie organizuje Krajowa Rada Spółdzielcza albo związki rewizyjne. Wypełnianie tych warunków warunkuje możliwość przeprowadzania lustracji przez lustratora.
- Lustratorzy mają obowiązek zachowania w tajemnicy wszelkich wiadomości o działalności spółdzielni uzyskanych przy lustracji. Zachowanie tajemnicy nie obowiązuje wobec organów lustrowanej spółdzielni; związku rewizyjnego, który lustratora wyznaczył; Krajowej Rady Spółdzielczej oraz organów wymiaru sprawiedliwości. Obowiązek ten ma dać gwarancję organom spółdzielni, że zebrane przez lustratora informacje nie trafią w niepowołane ręce. Ponadto lustrator ma obowiązek działać zgodnie z prawem. W razie naruszenia któregokolwiek z tych dwóch obowiązków Krajowa Rada Spółdzielcza z własnej inicjatywy lub na wniosek związku rewizyjnego, w którym spółdzielnia jest zrzeszona, może go pozbawić uprawnień lustratora.
- Lustrator przeprowadzający lustrację zobowiązany jest zawiadomić radę nadzorczą i zarząd o rozpoczęciu lustracji (art. 92 § 1 pr. sp.).

Obowiązki lustrator cd.

- Lustrator w trakcie lustracji zobowiązany jest udzielać we wszystkich przypadkach ujawnienia nieprawidłowości wyczerpującego instruktażu członkom organów samorządowych i pracownikom spółdzielni. Przez nieprawidłowość rozumie się odstępstwo od zasad, przepisów. Nieprawidłowość może być spowodowana błędem lub oszustwem. Instruktaż jest podstawową cechą lustracji spółdzielczej wynikającą z przepisów i potrzeb spółdzielni.

Kiedy lustrator nie może zostać wyznaczony do przeprowadzenia lustracji

- Do przeprowadzenia lustracji nie wyznacza się osób powiązanych z lustrowaną spółdzielnią. Nie wyznacza się także osób powiązanych z lustrowaną spółdzielnią umowami zlecenia czy umowami o dzieło przez ostatnie pięć lat. Lustrator nie może przeprowadzać lustracji spółdzielni, w której: 1) był zatrudniony na podstawie umowy o pracę przez ostatnie pięć lat, 2) pełnił funkcje członka organu samorządowego przez ostatnie trzy lata, 3) jest współmałżonkiem, względnie krewnym w linii prostej pracownika zajmującego kierownicze stanowisko w spółdzielni. Lustrator obowiązany jest złożyć zarządzającemu lustrację oświadczenie o niezależności od podmiotu lustrowanego, a w szczególności o braku istnienia wymienionych wcześniej okoliczności. Lustrator nie może również wykonywać czynności lustracyjnych przeprowadzanych bezpośrednio w trzech następujących po sobie badaniach lustracyjnych w tej samej spółdzielni.

Ustalenia lustracji

Badanie lustracyjne i jego wyniki ujmowane są (zapisywane) w protokole w postaci odpowiednio sformułowanych ustaleń lustracyjnych. Przez ustalenia lustracyjne należy rozumieć zapis protokołu, stwierdzający czy stan faktyczny w zakresie badanej sprawy jest zgodny z zasadami legalności, rzetelności i gospodarności.

Protokół z lustracji

Protokół lustracji powinien zawierać w szczególności:

1) informacje wstępne:

- a) pełną nazwę spółdzielni, jej adres, NIP, regon, numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, numer telefonu i faksu oraz e-mail,
- b) datę rozpoczęcia i zakończenia lustracji,
- c) imię i nazwisko lustratora oraz nazwę jednostki zarządzającej lustracją,
- d) określenie przedmiotu lustracji oraz okresu objętego lustracją,
- e) w przypadku lustracji prowadzonej przez zespół lustratorów określenie zakresu ustaleń dokonanych przez poszczególnych członków zespołu,
- f) imiona i nazwiska członków zarządu i pełnomocników zarządu, od kiedy pełnią funkcję, ewentualne zmiany na tych stanowiskach, rejestracja tych zmian w Krajowym Rejestrze Sądowym.
- g) informację o powiadomieniu rady nadzorczej o lustracji i ewentualnym zakresie udziału członków rady nadzorczej w lustracji;

2) ustalenia lustracji;

3) informacje o stanie rozrachunków z tytułu składek należnych Krajowej Radzie Spółdzielczej i związkowi rewizyjnemu, do którego spółdzielnia należy;

4) integralną częścią protokołu lustracji jest protokół ze sprawdzenia sporządzonego rocznego sprawozdania finansowego spółdzielni w przypadku nie badania go obligatoryjnie corocznie w trybie określonym art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz.U. z 2019 r. poz. 351 z późn. zm.) – stanowiący załącznik do protokołu lustracji.

5) informacje końcowe:

- a) wykaz załączników,
- b) data podpisania protokołu przez zarząd,
- c) potwierdzenie odbioru protokołu.

Protokół z lustracji – cd.

W protokole lustrator nie powinien ujmować własnych ocen. Lustrator powinien podać uchybienia, jakie zostały usunięte w trakcie lustracji. Protokół sporządzony przez lustratora ma moc dokumentu urzędowego (art. 93 § 1 zdanie drugie pr. sp.), czyli stanowi dowód tego, co uczestniczące w czynnościach osoby oświadczyły i co zostało urzędowo zaświadczone (art. 244 k.p.c.). Nie wyłącza to jednak możliwości przeprowadzenia przed sądem dowodu, że dane zawarte w protokole i oparte na nich ewentualne wyliczenia są niezgodne z rzeczywistością.

Protokół z czynności lustracyjnych podpisuje lustrator i zarząd lub likwidatory gdy spółdzielnia jest w stanie likwidacji. Protokół może być podpisany bez zastrzeżeń lub do stwierdzeń w nim zawartych mogą zostać złożone zastrzeżenia w terminie 7 dni od daty otrzymania protokołu.

Protokół z czynności lustracyjnych lustrator składa radzie i zarządowi spółdzielni oraz zarządzającemu lustrację (związek rewizyjny lub Krajowa Rada Spółdzielcza).

Jakie zagadnienia obejmuje badanie całokształtu działalności spółdzielni?

- Badaniami lustracyjnymi w tym przypadku należy objąć (bez względu na specyfikę spółdzielni):
 - 1) stan prawno-organizacyjny spółdzielni;
 - 2) sprawdzenie realizacji wniosków polustracyjnych z poprzedniej lustracji oraz zaleceń pokontrolnych wydanych przez inne instytucje kontrolujące spółdzielnię;
 - 3) zagadnienia organizacyjno-członkowskie;
 - 4) działalność organów samorządowych;
 - 5) sprawność zarządzania spółdzielnią;
 - 6) działalność gospodarczą;
 - 7) problematykę finansowo-ekonomiczną;
 - 8) gospodarke majątkową i magazynową;
 - 9) prawidłowość zabezpieczenia majątku spółdzielni;
 - 10) zabezpieczenie i realizacja potrzeb członków określonych w statucie spółdzielni;
 - 11) prawidłowość zabezpieczenia praw członków, w tym badanie zagadnień sugerowanych przez członków i organy samorządowe;
 - 12) działalność społeczną i oświatowo-kulturową. Należy zauważyć, że w spółdzielniach o określonej branżowości w ramach całokształtu działalności będą mieściły się również kwestie typowe dla ich specyfiki.

Wnioski polustracyjne sformułowane na podstawie protokołu z lustracji

- Na podstawie protokołu z lustracji przeprowadzający ją związek rewizyjny lub Krajowa Rada Spółdzielcza opracowuje wnioski polustracyjne oraz przekazuje je zarządowi i radzie. Wnioski z przeprowadzonej lustracji powinny być przedstawione przez radę nadzorczą najbliższemu walnemu zgromadzeniu. O sposobie wykorzystania ustaleń zawartych w protokole lustracji oraz wniosków polustracyjnych sformułowanych na podstawie protokołu lustracji przez związek rewizyjny bądź Krajową Radę Spółdzielczą decyduje walne zgromadzenie spółdzielni.
- Zarząd obowiązany jest corocznie przekazywać podmiotowi przeprowadzającemu lustrację i walnemu zgromadzeniu informację o realizacji wniosków polustracyjnych.
- Zarząd obowiązany jest na żądanie członka spółdzielni udostępnić mu do wglądu protokół lustracji oraz wnioski polustracyjne i informacje o ich realizacji.

Postępowanie polustracyjne

- Celem postępowania polustracyjnego jest:
 - 1) wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości;
 - 2) usprawnienie działalności spółdzielni;
 - 3) uniknięcie w przyszłości powtarzania się stwierdzonych błędów i niedociągnięć.
- Postępowanie polustracyjne obejmuje zorganizowanie po zakończeniu lustracji posiedzenia rady nadzorczej w celu przedstawienia wyników lustracji oraz wniosków polustracyjnych organu zarządzającego lustrację.
- W posiedzeniu rady nadzorczej, na którym prezentowane przez lustratora są wyniki lustracji, uczestniczą członkowie zarządu. W posiedzeniu uczestniczyć mogą również przedstawiciele związku rewizyjnego zarządzającego lustracją lub Krajowej Rady Spółdzielczej.
- Przeprowadzający lustrację spółdzielni, związek rewizyjny bądź Krajowa Rada Spółdzielcza zobowiązane są, na podstawie protokołu lustracji i ewentualnych zastrzeżeń do niego, sporządzić i przekazać zarządowi i radzie nadzorczej zlustrowanej spółdzielni wnioski polustracyjne w terminie 30 dni od dnia przekazania przez lustratora podpisanego protokołu.
- Zarząd spółdzielni obowiązany jest zamieścić w porządku obrad najbliższego walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli) informację o wnioskach wynikających z protokołu przeprowadzonej lustracji działalności spółdzielni. Wnioski z przeprowadzonej lustracji przedstawiane są przez radę nadzorczą.
- O sposobie wykorzystania ustaleń zawartych w protokole lustracji oraz wniosków polustracyjnych sformułowanych na podstawie protokołu lustracji przez związek rewizyjny bądź Krajową Radę Spółdzielczą decyduje walne zgromadzenie spółdzielni.
- Zarząd obowiązany jest corocznie przekazywać podmiotowi przeprowadzającemu lustrację i walnemu zgromadzeniu informację o realizacji wniosków polustracyjnych.
- Zarząd obowiązany jest na żądanie członka spółdzielni udostępnić mu do wglądu protokół lustracji oraz wnioski polustracyjne i informacje o ich realizacji.

Wniosek o korektę wniosków polustracyjnych

- W uzasadnionych przypadkach zarząd i rada nadzorcza spółdzielni może wystąpić z wnioskiem o korektę treści przekazanych im wniosków polustracyjnych przez podmiot przeprowadzający lustrację.
- Wniosek o zmianie treści wniosków polustracyjnych wynikających z protokołu lustracji zarząd i rada nadzorcza spółdzielni składa zarządzającemu lustrację na piśmie w terminie 14 dni od daty otrzymania wystąpienia polustracyjnego.
- Przedmiotowy wniosek powinien zawierać:
 - 1) powołanie się na treść wniosków polustracyjnych, których zmiany wniosek dotyczy,
 - 2) wskazania okoliczności, które zdaniem wnioskodawcy dają podstawę do uchylenia stwierdzeń zawartych we wnioskach polustracyjnych,
 - 3) powołanie się na dowody świadczące o rozbieżności pomiędzy ustaleniami lustracyjnymi a wnioskami polustracyjnymi.
- Zarządzający lustrację po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego lub uzupełniającego w terminie 30 dni od daty otrzymania wniosku wydaje stosowną decyzję, dokonując zmian treści wniosków polustracyjnych bądź nie uwzględnia wniosku organów spółdzielni. Tryb i zasady postępowania wyjaśniającego lub uzupełniającego w zależności od okoliczności i charakteru sprawy określa organ zarządzający lustrację. Decyzja ta jest ostateczna.

https://krs.org.pl/lustracja-spodzielni-2

Font [minus] [plus] [bold] [italic] [undo]

[Facebook] [Twitter]

[Start](#) [KRS](#) [Spółdzielczość](#) [Aktualności](#) [Dla mediów](#) [Kontakt](#)

Jesteś tutaj: [Start](#) ▶ [Lustracja](#)

Tryb i Zasady Przeprowadzania Lustracji Organizacji Spółdzielczych	Tryb i Zasady Przeprowadzania Lustracji w Spółdzielniach Bankowych i Związkach Banków Spółdzielczych	Nadawanie uprawnień lustracyjnych
Kodeks Etyki Lustratora	Szkolenia	Druk zlecenia na lustrację
Likwidacja spółdzielni		

Lustracja

[Udostępnij](#) [Opublikuj](#)

Lustracja spółdzielcza, po dwudziestu latach przemian społeczno-gospodarczych, budzi niemałe emocje. Część środowisk politycznych uznaje ją za mało wiarygodną, wręcz koleżeńską i domaga się istotnych zmian. Propozycje zmierzają do odejścia od kontroli korporacyjnej i podporządkowania jej administracji państwowej. Nie brak również głosów przeciwnych lustracji w samym środowisku spółdzielczym. Głównym argumentem jest tu wprowadzony w ostatnim okresie obowiązek nie tylko udostępniania ale i publikowania większości informacji dotychczas dostępnych tylko dla określonych organów spółdzielni i stosownych służb.

Dziękuję za uwagę.